

Милица Голубовић Тасевска

069.01 Малро А.

Министарство просвете, <https://doi.org/10.18485/climb.2017.5.1.ch14>
науке и технолошког развоја

КУЛТУРА И НАУКА – КРИТИЧКА РАЗМИШЉАЊА АНДРЕ МАЛРОА

Сажетак

Малроови авантуристи из прва два романа, у *Људској судбини* и *Нади*, постају истински људи од акције и стварни револуционари који су стекли свест о људском „достојанству“, односно стварним човековим могућностима.

Наговештај драме апсурда ипак је само део његовог опуса који представља својеврстан репортажни романескни стил, који ће постати карактеристичан за велики део прозних дела која ће се појавити касније.

Малро је међу првим писцима наговестио значење *Трећег света*. Одлучио је да учествује у историји, а не само да је посматра и описује.

Спојити страст авантуре и смисао акције, за Малроа, као писца егзистенцијалног опредељења, био је најпоузданији начин да се превлада опсесија смрти, која је за младог писца представљала не бежање, него лов и тражење, односно акцију.

Према речима Анре Малроа, култура, а не интелигенција, управо је то што је човека дефинитивно одвојило од његових претходника и преко које је сам и настао.

Култура је процес и целовита еволуција којом је човек од предмета од необрађеног камена, дрвета или костију, којима се служио у облику у којем их је проналазио у природи, произвео прво оружје, односно прво оруђе.

Култура је процес којим је од тотема и анимизама стигао до палеолитске уметности Алтамира и свих форми уметности 21. века. Култура је, према његовим речима, процес којим је човек, посматрајући облук произвео точак, затим стигао до уређених друштвених, државних и политичких односа, до монотеистичке религије, до софистицираних знања и артефакта који се препознају у грађевинама, машинама, компјутерима, нуклеарним постројењима, односно у свему што је предмет научно-истраживачког рада.

Кључне речи: акција, открића, стварање, примена, процес

Малроови авантуристи из његових првих романа *La tentation de l'Occident* (1926) и *Royaume-Farfelu (bizarre, extravagant, fantasque, un peu fou)* (1928) у људској судбини и Нади постају истински људи од акције, револуционари који су током борби стекли свест о томе штљ је људско достојанство и шта су стварне човекове могућности, односно где су његове границе.

Анализа рата у делима *L'Espoir* и *La Condition humaine* заснована је на критичко – научној анализи догађаја који су изазвали ове ситуације, њихов ток и последице.¹

Анализа социјалних питања без приклањања било којој страни, још један је од доказа његовог научног опредељења према културама које описује, односно анализира. Овај закључак је изведен на основу анализе бројних критичара Малроовог дела, који су чврсто изнели став да су сви ликови приказани као типски представници одређених друштвених слојева, животних стилова и уверења.

Својом *Људском судбином*, Малро је западној култури открио очигледне конвулзије без икаквог реда и смисла које су раздирале Кинеско царство. Теме овог романа – љубав, игра, дрога, дубоко незадовољство и узнемиреност људи, револуција Кинеске националистичке партије, односно Куоминтанга, почетак дугачког марша Мао Це Тунга, смрт, смисао наших живота.

Тако *Људска судбина* заузима значајно место у светској књижевности и по својим темама, које писац провлачи кроз седам поглавља. Реч је о описима Азије, затим политичком ангажовању главних личности и њиховим метафизичким размишљањима и доношењу закључака, која су однела превагу другом наведеном темом.

Научну конотацију ово најпознатије Малроово дело добија због неосетне алтернатије описа акција и промишљања о њима која су често добијала конотацију луцидне анализе која је својим квалитетом, јасноћом и прецизношћу интелектуалних сенценци била слика критичких дела класичне француске књижевности. Тако можемо да кажемо да је своје оријентално искуство Марло успешно успео да претвори у свест о њему.

1 *La condition humaine*, стр. 44 и 46

(Малро је боравио на Далеком истоку 6 година, од своје 32 године, у времену када је Хитлер дошао на власт, 1933. године)

Спретним прелазима и дескрипцијама избегнуте су тешкоће које је Малроово аналитичко схватање наметало, као што су осликавање неколико паралелних акција, сталне алузије и описи, да дозволимо да кажемо, потпуно различите културе.

Ево и илустрације наведеног:

- Кио, младић са лицем самураја и централна личност књиге, по природи предодређен да буде шеф и незаменљиви организатор који свет проматра кроз своја дела и акције, иначе потпуна супротност интелектуалцима са којима се борио. Марло му није доделио ниједну физичку карактеристику, ниједну језичку особеност, ништа што би га спојило са његовом породицом. Размишља о љубави за коју каже да је „*једина ствар која је једнако јака као смрт*“ (*la seule chose aussi forte que la mort*)².

Слободно можемо да кажемо да је Кио, на основу наведених особина и цитата који следи, савест која осликава догађаје: Кио је основао први одред за везу од сто и двадесет бициклиста... Оно што је Кио знао о подземном животу устанка, испуњавало га је надом и према оном непознато; нешто ђео је био безгранично веже од нјега самог ... невидљива гомила која је оживљавала ноћ последњег суда“.³

Његов отац Жизор, Gisors, представљао је пак мешавину више личности: оца (који је неизмерно волео и штитио свог сина), учитеља, уметника, уживаоца опијума, али и интелектуалца који је био естетa марксистичког опредељења. Жизор је фактички био најинтелектуалнији лик који је Малро осликао – његова интелигенција је била суверена, а песимизам, његов, или можда Малроов, апсолутно луцидан: „

- Можда дубоко презиремо оног, којег смо убили, Али ипак мање него друге.

- Оне који не убијају ?, упита Чен

- Оне који не убијају – оне неокаљане.

- Знам дакле, рече му Чен, шта треба чинити са женама, када оне неће да вас напусте: живи се с њима. А смрт, шта са њом ? .. Сјединити се ?

2 *La condition humaine*, стр. 18

3 *La condition humaine*, стр. 19

- Ти мислиш да се нећеш моћи тога решити ? ... и од тог ... од тог страха тражиш код мене заштиту ? “⁴

Његова страст, а неоспорно Малроова игра да научно приступи културолошкој страни овог ратног романа, огледа се кроз Жизорове покушаје да утиче на формирање сбојих сабораца и људи које сусреже, кроз његову пасију да их разуме, да пронађе истину у њиховом деловању и бивствовању и да их учини оригиналним.

Филозофска размишљања и психолошке анализе смрти и убистава непријатеља у рату, научно боје Малроово дело.

У другом делу романа, цитирањем натписа, јасним и бритким описима и давањем концизних података, Малро реализује дескриптивни приказ који имплицитно садржи и критичко став, због самог навођења оног што је различито, односно Шангаја и његових становника. Овакав опис свакако код читаоца развија критички став у односу на културу коју још увек не познаје довољно и која је различита од његове. Овом, да кажемо спретном игром, научни прилаз писац прешушта читаоцима, што је и смисао активног читања и отварања тајних путева којим читаоци улазе на страцице романа и постају коактери.

Ево и кратке илустрације: „Нећемо дванаест сати рада на дан. Нема рада за децу испод осам година.“⁵

„Кола су заокренула у авенију кроз коју су се једва пробијала укљештена у кинеској гомили која је продирала из свих улицица и прекривала руб обале. Као што један тркаћи коњ прстиже другога за дужину главе, врата, пола тела, тако је и мноштво „престизало“ аутомобил, полако, постојано. Тачке из којих су провиривале дечије главе њишући се међу зделама, пекиншке воколице, рикше, мали чупави коњи, ручна колица, теретњаци татоварени људима, прљавим струњачама на којима је било смештено покућство, столови са према горе окренутим ногама, као дивови, који својим испруженим ручетинама, у којима су држали кавезе са косовима, заштићују ситне жене с децом на леђима ...“⁶

И одмах, у нареденом пасусу писац нам пружа свој став, односно своју критичку анализу последица евентуалног освајања Шангаја од

4 *La condition humaine*, стр. 48 и 49

5 *La condition humaine*, стр. 60

6 *La condition humaine*, стр. 62 и 63

стране револуционара, што је такође још један од доказа научне подлоге културних промишљања Андре Малроа:

„Падне ли Шангај у руке револуционара, мораће се Куоминтанг напокон одлучити или за демократију, или за комунизам. Демократије су увек добре муштерије и свакодруштво може уз добит с њима да ради, не ослањајући се на службене уговоре, Совјетизирани град би, напротив, упропастио Француско-азијски конзорцијум, а са њим и читаву француску трговачку мрежу у Шангају“.⁷

У четвртном делу јунаци воде дискусије о улози политике не само у рату, него и у животу уопште: „ – Која ће политичка вера уништити смрт ?

- Не мислите ли, да је сваки прави религиозан живот свакодневно обраћење итд.“⁸, али и дискусије о самом постојању, о томе шта највише окупира и мучи човекову мисао:

„Врло је ретко да човек може да поднесе, како да кажем, то што је човек“, огласи се Ферал.⁹

Овим размишљањима блиска су и размишљања о смрти и суочавања са њом, присутна готово на свакој страници романа: „Смрад лешева из кинеског града допро је са ветром које се поново дизао. Клапик је лакше подносио предоцбу о смрти него њен задах, а овај је мало по мало освајао тај декор који је скривао лудило света под смирењем. И док је ветар још увек нечујно дувао, месец је стигао до друге обале небеског свода и све је опет утонуло у ножну таму.“¹⁰

Бројни су и описи сурових кинеских обичаја из различитих временских периода који кинеску културу откривају западној читалачкој публици.

Bibliographie

- A. Malraux, *La Condition humaine*, (1989), Gallimard, Paris
A. Malraux, *L'Espoir*, (2004), Livre de Poche, Paris
A. Malro, Nada, (1957), Nolit, Beograd
A. Malraux, *La Tentation de l'Occident*, (1972), Gallimard, Paris
A. Malraux, *Royaume-Farfelu*, (1956), Gallimard, Paris

7 *La condition humaine*, стр. 63

8 *La condition humaine*, стр. 123

9 *La condition humaine*, стр. 170

10 *La condition humaine*, стр. 182 и 183

Une histoire de la Littérature française, (1970), Grasset, Paris

Jean-Pierre de Beaumarchais, Daniel Couty, *Dictionnaire des Grandes Œuvres de la Littérature française*, (1967), Edition Larousse

Milica Golubović Tasevska

Ministry of Education, Science
and Technological Development

CULTURE AND SCIENCE - CRITICAL THOUGHTS OF ANDRÉ MALRAUX

Summary

The avanturist heroes of the two first Malraux novels, *Man's Fate* and *Man's Hope*, became the real acting persons and the revolutionars having the conscience of the human dignity, wich means of the real human acting possibilities.

The insinuation of the drama of the Absurd is just a part of his work introducing and representing a kind of specific novela style, which will be characteristic for the huge part of romans in the futur time.

Malraux is one of the firs writers who implied the meening of the *Third world*. He decided to participate in the history but not only to make his simple description.

The passion of the adventure as well as making sense of the action, was not for Malraux, as a writer with the egsistentialist orientation, the most valuable way to win the obsession of death. For the young writer, such a Malraux, this obsession was not a running away, but a sort of hunting and searching, in the other words, acting.

The culture, and not the intelligence, as Malraux used to say, was exactly the main and only tool to make a definitely separation of the Man from their predecessors, which means to make his own birth.

The culture represents the process and the whole evolution used by man to make the first arm, and the first tool from objects of unworked stone, wood or bones, which he was using in the form founded in the nature.

The culture, still by Malraux, is a process which was used to reach, from totems and animalism, the Paleolithic art of Cave of Altamira, as well as all others artistic forms of the 21th century. Looking at the boulder, the man made a wheel, and then he established regulated social, state and political relations, than monotheistic religion, and knowledge's, skills and artifacts recognizable in buildings, machines, computers, nuclear reactors, etc., in one word in all what is the subject of scientific research work.

Key words: action, discovery, creation, application, process